

Onderzoekscommissie 22 maart presenteert aanbevelingen over slachtoffers

De slachtoffers van de aanslagen van 22 maart waren vanaf het begin van de werkzaamheden welkom in de parlementaire onderzoekscommissie. Begin dit jaar werden zij gehoord. “Dit was een bijzonder confronterende zitting”, zegt voorzitter Dewael. “Hoewel uit onze hoorzittingen rond hulpverlening bleek dat die in de op 22 maart zelf en de daaropvolgende dagen goed verlopen was, getuigden de slachtoffers dat ze met vele problemen werden geconfronteerd in de maanden daarna. Het gaat dan om problemen met verzekeringen, hun erkenningsstatuut, het labrynt dat ons overheidsapparaat is, psychologische aspecten, fiscale problemen enzovoort.” Ook na deze hoorzitting was er nog meermaals contact met de slachtofferverenigingen en met individuele slachtoffers uit binnen- en buitenland die daar om vroegen.

De onderzoekscommissie heeft de niet mis te verstane noodkreet onmiddellijk ter harte genomen. Expert Paul Martens werd aangeduid om de verschillende knelpunten te identificeren, en deed dit in samenwerking met de slachtofferverenigingen en slachtoffers, betrokken overheidsdiensten en kabinetten, verzekeringsmaatschappijen enzovoort. De bespreking van het wetsontwerp van de regering betreffende het statuut van erkenning van de slachtoffers werd tijdelijk opgeschort zodat de onderzoekscommissie zich hierover kon buigen.

De onderzoekscommissie heeft nu haar aanbevelingen klaar over de dossiers die de slachtoffers en nabestaanden van de aanslagen aanbelangen. De belangrijkste krachtlijnen worden hieronder uiteengezet. Deze zijn gebaseerd op vier basisprincipes: een snelle erkenning van slachtoffers, onmiddellijke financiële steun, een proactieve en individuele begeleiding, en een gelijkwaardige behandeling van slachtoffers.

Voorzitter Dewael: “De onderzoekscommissie kan uiteraard niet optreden als ‘advocaat’ van individuele slachtoffers die hen begeleidt met hun individuele dossiers. We doen wel aanbevelingen om te verhelpen aan concrete, structurele problemen waarmee slachtoffers worden geconfronteerd. Wij dringen er op aan dat de verschillende bevoegde overheden en diensten deze aanbevelingen zo snel mogelijk uitvoeren. Alleszins zullen we in de opvolgingscommissie geregeld de vooruitgang controleren en toezien op de uitvoering.”

- De onderzoekscommissie drong in januari reeds aan op de oprichting van een **uniek loket**. Vandaag is het reeds zo dat slachtoffers die een dossier hebben bij de Commissie voor financiële hulp aan slachtoffers van opzettelijke gewelddaden van de FOD Justitie, geen nieuwe dossiers moeten openen bij andere overheidsinstanties. Toch blijven ze geconfronteerd met een enorme administratieve rompslomp en procedures bij verzekeraars, mutualiteiten en andere instellingen. De onderzoekscommissie beveelt aan dat binnen dit uniek loket elk slachtoffer een referentiepersoon moet krijgen toegewezen die hen bijstaat in al deze procedures. Dit uniek loket moet hiervoor de nodige mensen en middelen krijgen en steeds bereikbaar zijn.

- De onderzoekscommissie vroeg bij monde van voorzitter Dewael in januari ook aan de verschillende regeringen om een **interfederale taskforce** op te richten die zich moet buigen over kwesties die bevoegdheidsoverschrijdend zijn of waar verscheidene private of publieke instanties mekaar kruisen. Die taskforce moet dus vermijden dat slachtoffers van de ene naar de andere dienst en dus van het kastje naar de muur worden doorverwezen als gevolg van versnippering. Alle relevante FOD's, instanties en instellingen moeten in die task force vertegenwoordigd zijn, alsook de slachtofferverenigingen.
- De bedragen die de voornoemde Commissie voor Financiële Hulp uitkeert, werden door de regering gevoelig opgetrokken (noodhulp gehospitaliseerden: van 15.000 naar 30.000 euro; hoofdhelp na analyse schade: van 62.000 naar 125.000 euro; begrafenis kosten: 6.000 euro). Het gaat voorlopig al om 1,2 miljoen euro aan 398 slachtoffers. Zij kregen deze hulp spoedig uitbetaald, maar moeten intussen zelf ook nog hun schade verhalen bij verzekeringsmaatschappijen. De wet van 1 april 2007 betreffende de verzekering tegen terreurschade voorziet in een systeem van **subrogatie**, maar dit is nog niet operationeel. Subrogatie betekent dat de staat onmiddellijk de schade aan de slachtoffers vergoed en vervolgens in de rechten van de slachtoffers treedt om deze vergoedingen terug te vorderen bij de verzekeringsmaatschappijen. De onderzoekscommissie vraagt de interfederale taskforce om dit principe van subrogatie invulling te geven. Noteer dat de regering in maart reeds een akkoord sloot met de verzekeringsmaatschappijen over een hogere morele schadevergoeding (200%), hogere schadeloosstelling van directe slachtoffers, en een snellere uitbetaling.
- Het wetsontwerp betreffende het erkenningsstatuut van de slachtoffers voorziet onder meer een vergoedingspensioen, terugbetaling van medische en psychologische kosten en recht op gratis openbaar vervoer. Dit statuut is vergelijkbaar met het statuut van oorlogsslachtoffers en is ingebed in het Belgische systeem van sociale zekerheid, waaraan iemand moet bijdragen om er beroep op te kunnen doen. Het spreekt voor zich dat daders en medeplichtigen uitgesloten zijn van dit statuut. Maar ook **buitenlandse slachtoffers die niet in België verblijven**, vallen hier dus buiten. Volgens de Raad van State is dit geoorloofd, en ze baseerde zich voor dit oordeel op twee arresten van het Europees Hof van Justitie. De buitenlandse slachtoffers die niet in België verblijven, zullen voor hun huidige en toekomstige kosten echter **evenwaardige financiële steun** kunnen genieten van de Commissie voor Financiële Hulp. Zij moeten hierover duidelijk en in hun taal worden geïnformeerd via de diplomatieke en consulaire diensten in hun thuisland.
- De interfederale taskforce waarin de gewesten zijn vertegenwoordigd, moet zich buigen over de vrijstelling van **successierechten** voor de slachtoffers. De gewesten wordt gevraagd tot een billijke en coherente oplossing te komen. Het Waals gewest voorziet in zo een vrijstelling, het Brussels en Vlaams gewest hebben deze nog niet ingevoerd wegens een negatief advies van de Raad van State die stelt dat een vrijstelling is strijdig met het gelijkheidsbeginsel. Nochtans kan geargumenteed worden dat de terroristen niet rechtstreeks de slachtoffers, maar de Belgische staat als doelwit hadden. Dit verband bestaat bijvoorbeeld niet bij verkeersslachtoffers. Bovendien is het cynisch dat de overheid de slachtoffers financieel tegemoet komt, maar deze middelen laat terugvloeien naar de staatskas middels de successierechten. De slachtoffers

moeten ook duidelijk worden geïnformeerd over de **fiscale regeling** waaronder hun uitgekeerde **vergoedingen** vallen.

- Indien slachtoffers geen individuele rechtsbijstandsverzekering hebben, moet de staat voorzien in -bij voorkeur gespecialiseerde- advocaten deze **rechtsbijstand** verlenen.
- Binnen het gerecht werd een speciale **Cel Slachtoffers** opgericht waarin magistraten van het federale en andere parketten zich ontfermden over de slachtoffers. De onderzoekscommissie beveelt aan deze cel te bestendigen voor alle aanslagen of rampen waarbij vele slachtoffers vallen. Bovendien moet deze cel de slachtofferlijst die ze opstelde, vertrouwelijk aan de erkende slachtofferverenigingen en de overheid kunnen overmaken zodat zij slachtoffers indien nodig kunnen contacteren en informeren. Hiervoor moet elk slachtoffer individueel de toestemming geven, omwille van privacyredenen.
- Deze representatieve **slachtofferverenigingen** moeten officieel **erkend** worden en financiële ondersteuning krijgen gezien zij een belangrijke rol spelen in het verwerken van het trauma en het behartigen van de belangen van de slachtoffers. Ze moeten geconsulteerd worden bij officiële herdenkingen, uitgenodigd worden in werkgroepen en comités die zich buigen over het lot van de slachtoffers.
- In het algemeen moeten diensten maar ook werkgevers rekening houden met de trauma's van slachtoffers en hen bijvoorbeeld tijdig op de hoogte brengen van aanstaande vergaderingen en diens meer. **Eén enkele expertise** waarbij de onafhankelijkheid en onpartijdigheid van de deskundigen is gewaarborgd, moet volstaan om uit te maken of een slachtoffer recht heeft op bepaalde tegemoetkomingen. In dat kader moet een **slachtofferkaart** worden uitgereikt, zodat slachtoffers zich ook overal eenvoudig kenbaar kunnen maken. In de opleiding van **psychologen** moet er speciale aandacht zijn voor het behandelen van trauma's na aanslagen.
- De onderzoekscommissie merkt tot slot op dat België in het verleden niet geconfronteerd werd met dergelijke terroristische aanslagen. In tegenstelling tot een aantal andere landen bestond hier op 22 maart dus geen permanente en allesomvattende regeling. Daarom beveelt de onderzoekscommissie aan voor de **toekomst** een systeem uit te werken waarbij de staat slachtoffers meteen hulp en schadevergoedingen kan toekennen, welke vervolgens door de staat gerecupereerd worden bij de verzekeringsmaatschappijen.